

CONSIDERAȚII PRIVIND STRUCTURILE DE LOCUIRE ȘI ANEXELE LOR ÎN CULTURILE GLINA ȘI TEI

Laurențiu Mecu¹

mecu_laurentiu@yahoo.com

Keywords: *houses, pits, oven, huts, fire instalations.*

Abstract: *The purpose of this paper is to present the main kind of living structures (surface houses, huts) and the other types of their annexes like pits, ovens.*

1.1. Structuri de locuire și anexele lor în cultura Glina

Cercetările referitoare la structurile de locuire aparținând arealului Glina nu sunt deloc numeroase, ba dimpotrivă, majoritatea specialiștilor au tratat problematica doar tangențial².

Există însă și cercetători care s-au aplecat asupra acestui subiect cu mai multă atenție, printre ei numărându-se E. Comșa³, C. Schuster⁴, P. Roman⁵, însă și ei s-au limitat la a emite teorii cu caracter general.

În 1976, P. Roman⁶ afirma că este destul de greu să cercetezi structurile de locuire Glina în condițiile în care nici o așezare Glina din Muntenia nu a fost integral cercetată, această afirmație rămânând valabilă până în zilele noastre.

O analiză a structurilor de locuire implică studierea tipului, dimensiunilor, amenajărilor din interior, modului de construcție.

1.1.1. Bordeiele sau semibordeiele

Astfel de structuri de locuire au fost descoperite pe întreg arealul Glina cum ar fi la Crivăț⁷, București-Ciurel⁸, București-Cățelu Nou⁹, București-Fundeni¹⁰, București-Roșu¹¹, Căscioarele¹², Călugăreni¹³, Morărești¹⁴.

Se pare că bordeiele de formă ovală sau rotundă sunt cele mai des întâlnite, mărturie stând cercetările și măsurătorile făcute în toată zona de răspândire a culturii aflate în discuție.

---

¹ **Laurențiu Mecu**, subofițer UM 02494 Ploiești, arheolog, doctor în istorie, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București.

² Schuster 1997, p. 33.

³ Comșa 1991, p. 21-22.

⁴ Schuster 1995, p. 130-131.

⁵ Roman 1976, p. 28.

⁶ Roman 1976, p. 28.

⁷ Berciu 1966, p. 531.

⁸ Comșa 1991, p. 21.

⁹ Leahu 1963a, p. 21; Leahu 1965a, p. 24-25.

¹⁰ Rosetti 1932, p. 10.

¹¹ Constantiniu, Panait 1963, p. 304.

¹² Nanu 1989, p. 37-38.

¹³ Chicideanu, Gherghe 1983, p. 103.

¹⁴ Schuster, Nica 1995, p. 115.

Astfel, în 1966, D. Berciu afirma, publicând rezultatele campaniei din 1965 de la Crivăț, că „gropile bordeielor au o formă ovală sau rotundă”¹⁵. La București-Cățelu Nou, V. Leahu susținea că „ținând seama de porțiunea păstrată a locuinței, rezultă că forma ei a fost ovală”¹⁶.

Cercetările de la Dudești din 1976 au pus în evidență „două gropi de formă ovală cu diametrele de 2,05 și 1,70 m”¹⁷.

La Morărești, C. Schuster și M. Nica, analizând un bordei de această formă, arătau că „chiar dacă nu s-a păstrat în întregime, putem aprecia că groapa avea probabil o formă ovală”¹⁸,

Nu lipsesc bordeiele rectangulare, deși nu sunt foarte numeroase. Astfel, în cazul bordeiului de la Udeni, Gh. Bichir spunea că „bordeiul a avut probabil forma rectangulară și nu-i putem cunoaște decât o singură latură lungă de 3,09 m”¹⁹, iar M. Turcu, analizând structura de locuire de la Militari-Câmpul Boja, în 1992, afirma că „locuința săpată...avea formă rectangulară cu colțurile rotunjite”²⁰.

Un alt tip îl reprezintă cel în forma cifrei opt, exemplificat prin descoperirea de la București-Ciurel despre care V. Leahu afirma în 1965: „Locuința...era alcătuită din două gropi cu conturul gurii circular, alăturate, comunicând între ele în zona superioară, dar despărțite în cea inferioară printr-un prag”²¹.

În ceea ce privește dimensiunile bordeielor se poate spune că acestea sunt reduse, cele mai lungi laturi fiind întâlnite la Udeni (3,09 m), Crivăț (3 m), în mod sigur acest fapt făcând să lipsească din inventarul interior vetrele de foc fixe.

O analiză a interiorului acestor bordeie ne arată că mobilierul era, dacă nu inexistent, atunci foarte sărac.

În ciuda acestui fapt, în bordeiele descoperite la București-Cățelu Nou și București-Ciurel s-au pus în evidență elemente de amenajare deosebit de interesante. Astfel, la București-Cățelu Nou, în centrul bordeiului a fost identificată o groapă ovală cu diametrul lung de 0,65 m, în a cărei umplutură s-au descoperit cărbuni de lemn și patru fragmente ceramice. Forma și prezența ceramicii înlătură ipoteza că ar fi vorba de o groapă de par, însă adâncimea de doar 0,20 m elimină și ea supoziția utilizării ei ca groapă menajeră²².

În cazul bordeiului de la București-Ciurel au fost identificate în interiorul său două gropi: una în centru, iar cealaltă în colțul de nord al locuinței. Groapa din colțul nordic avea formă rotundă, iar cealaltă de formă ovală a fost interpretată ca „adâncitură pentru făcut focul”.

Cercetările efectuate au reușit să arate că gropile bordeielor erau săpate pornind de la nivelul de călcare al acelor vremuri și că unele dintre ele au fost cuptorite.

---

¹⁵ Berciu 1966, p. 531.

¹⁶ Leahu 1963a, p. 21.

¹⁷ Turcu 1976, p. 41-42.

¹⁸ Schuster, Nica 1995, p. 115.

¹⁹ Bichir 1983, p. 58.

²⁰ Turcu 1992, p. 145.

²¹ Leahu 1965b, p. 24-25.

²² Leahu 1965b, p. 21.

Bordeiele erau în general monocelulare, partea superioară era realizată dintr-un schelet de nuiele pomostit cu lut, în vreme ce acoperișul era construit din stuf sau iarbă de baltă, astfel justificându-se și cantitățile mari de cenușă descoperită în interiorul locuințelor.

Deși unii cercetători ca E. Comșa susțin că bordeiele au fost ridicate de comunitățile Glina în primele faze de evoluție a culturii, cercetările întreprinse la Călugăreni sau Morărești dovedesc o continuitate a acestui tip de locuință până în fazele de sfârșit ale culturii.

În cultura Glina bordeiul era folosit mai ales la locuit așa cum dovedesc inventarul și modul de construcție. Se pare însă că în unele cazuri acest tip de complex a fost folosit inițial ca depozit destinat „*păstrării proviziilor și altor obiecte*”²³. Există ipoteza că într-o așezare se foloseau ca structuri de locuire exclusiv bordeiele, însă C. Schuster și M. Nica afirmă că într-o așezare se foloseau în mod sigur atât locuințele de suprafață cât și bordeiele²⁴.

Problema ridicată de densitatea locuințelor în cadrul așezărilor nu a putut fi rezolvată datorită faptului că nici o așezare nu a fost cercetată exhaustiv.

Referitor la inventarul bordeielor putem afirma că puținele obiecte de tip fusaiole, linguri, roți de car miniaturale, idoli, toate din lut ars sau ceramică, reușesc să aducă unele informații cu privire la viața de zi cu zi a comunităților Glina.

Cantitățile mari de cenușă, cărbune și chirpici ars descoperite în interiorul bordeielor și așezărilor îndreptătesc pe unii specialiști să vorbească de incendii provocate. Că acest lucru a fost rezultatul unor lupte sau al unor practici religioase la moartea unui membru al comunității sau la părăsirea așezării rămâne, deocamdată, o problemă nerezolvată.

1.1.2. Locuințele de suprafață

Acest tip de complex nu este nici el rar întâlnit, exemple fiind cele descoperite la București-Glina²⁵, București-Ciurel²⁶, Crivăț²⁷, Odaia Turcului²⁸, Căscioarele²⁹, Varlaam³⁰, Drăgănești-Olt³¹, Morărești³², Greci³³, Branet³⁴.

Parte din locuințele de suprafață Glina nu au o formă bine definită, însă unii cercetători, plecând de la forma lor cu două laturi mai lungi și două mai scurte, le

---

²³ Leahu 1965b, p. 25.

²⁴ Schuster, Nica 1995, p. 115.

²⁵ Petrescu-Dîmbovița 1944, p. 66.

²⁶ Morintz, Cantacuzino 1959, p. 633.

²⁷ Berciu 1966, p. 531.

²⁸ Tudor 1982, p. 60; Tudor 1983, p. 108.

²⁹ Nanu 1989, p. 37.

³⁰ Schuster 1995, p. 53.

³¹ Nica, Schuster, Zorzoliu 1995, p. 14, 18-19.

³² Schuster, Nica 1995, p. 115.

³³ Ulanici 1979, p. 9.

³⁴ Ulanici 1983, p. 23.

interpretează ca fiind rectangulare cu colțurile rotunjite. Astfel de situații se întâlnesc la Drăgănești-Olt³⁵, Mihăilești-Tufa³⁶, Greci³⁷.

Cercetările de la Căscioarele pun în evidență, în 1989, existența unei locuințe de suprafață de formă ovală³⁸.

Chiar și atunci când nu se cunosc dimensiunile exacte ale complexelor, mare parte a preistoricienilor vorbesc de locuințe dreptunghiulare sau pătrate.

Structurile de locuire de la Odaia Turcului³⁹, Glina⁴⁰, Braneț⁴¹, Crivăț⁴² au fost încadrate de către descoperitorii lor în clasa celor de dimensiuni mici și mijlocii, în vreme ce la Căscioarele⁴³ și la Braneț⁴⁴ se vorbește de locuințe de dimensiuni mari.

Inventarul locuințelor de suprafață este cu mult mai bogat decât cel al bordeielor, aceasta reprezentând un avantaj pentru cercetători.

Deși cea mai mare parte a acestui tip de locuință nu beneficiază de podele, acestea au fost puse în evidență la Odaia Turcului⁴⁵ sau la Crivăț unde „*colibele au avut podine de lut galben care a fost puternic bătătorit*”⁴⁶.

Interiorul locuințelor de suprafață nu este lipsit de vetre de foc, astfel de construcții fiind descoperite la Greci⁴⁷, Odaia Turcului⁴⁸, Căscioarele⁴⁹, Drăgănești-Olt⁵⁰ sau Morărești⁵¹.

Așezarea de Drăgănești-Olt a permis identificarea în interiorul locuinței a unui cuptor menajer⁵², în vreme ce la Schitu-Gaura Despei⁵³ sau Braneț⁵⁴ s-au descoperit gropi destinate păstrării proviziilor.

Gropile de pari lipsesc din toate așezările cercetate⁵⁵, locuințele fiind identificate după concentrațiile de cenușă, chirpici, ceramică și utilaj litic.

Cele mai multe dintre structuri sunt de tip colibă cu pereți subțiri, din nuiiele și foarte puțină lipitură⁵⁶, însă nu lipsesc cele cu pereți groși și cu cantitate mare de chirpic.

---

³⁵ Nica, Schuster, Zorzoliu 1995, p. 14, 18-19.

³⁶ Schuster, Popa 1995, p. 21.

³⁷ Ulanici 1979, p. 9.

³⁸ Nanu 1989, p. 38.

³⁹ Tudor 1982, p. 60; Tudor 1983, p. 108.

⁴⁰ Nestor 1933, p. 228.

⁴¹ Ulanici 1975, p. 58.

⁴² Berciu 1966, p. 531.

⁴³ Nanu 1989, p. 38.

⁴⁴ Ulanici 1983, p. 23.

⁴⁵ Tudor 1983, p. 108.

⁴⁶ Berciu 1989, p. 531.

⁴⁷ Ulanici 1979, p. 9.

⁴⁸ Tudor 1982, p. 60.

⁴⁹ Nanu 1989, pl. 1.

⁵⁰ Nica, Schuster, Zorzoliu 1995, p. 19.

⁵¹ Schuster, Nica 1995, p. 115.

⁵² Schuster, Nica 1995, p. 18.

⁵³ Schuster, Nica 1995, p. 29.

⁵⁴ Ulanici 1975, p. 58.

⁵⁵ Tudor 1982, p. 60.

Se pare că acoperișul era, ca și în cazul bordeielor, din stuf și iarbă de baltă.

Deși în unele așezări au fost descoperite mai multe locuințe de suprafață (Schitu-La Conac - 4, Odaia Turcului - 8), faptul că nu se precizează câte aparțin fiecărei faze de evoluție Glina nu permite emiterea unor teorii referitoare la densitatea lor în cadrul așezării.

În ceea ce privește dispunerea lor, se poate afirma pentru întreg arealul Glina că nu se respectă nici o regulă, dispunerea fiind haotică⁵⁷.

Comunităților Glina, aflate într-o permanentă mișcare datorită caracterului pastoral al economiei practicate, le-a fost mult mai ușor să ridice locuințe de suprafață, motiv pentru care acestea sunt și cele mai des întâlnite. Pentru că nu ofereau același confort termic ca și bordeiele s-a recurs la dotarea lor cu vetre de foc fixe.

Toate locuințele au fost distruse prin incendiere provocată fie de luptele dintre comunități sau membrii aceleiași comunități, fie datorită unor practici religioase nedeterminate până în prezent.

1.1.3. Gropile

În aproape toate așezările Glina au fost descoperite gropi ce au fost analizate din punct de vedere al amplasării, formei, destinației, modului de construire, inventarului.

Gropile amplasate în interiorul locuințelor sunt destul de rar întâlnite, exemple fiind cele de la București-Ciurel și Schitu-Gaura Despei. Cele mai multe sunt cele descoperite în exteriorul locuințelor: Odaia Turcului⁵⁸, Căscioarele-Mănăstirea Cătălui⁵⁹, Udeni⁶⁰, Morărești⁶¹, Drăgănești-Olt⁶².

După formă, gropile sunt clasificate în gropi în formă de pară, la București-Cățelu Nou⁶³, Drăgănești-Olt⁶⁴, Schitu-La Conac⁶⁵, în formă de clopot, la București-Cățelu Nou⁶⁶, Căscioarele-Mănăstirea Cătălui⁶⁷, gropi cilindrice, la Varlaam⁶⁸, Morărești⁶⁹, gropi tronconice, la Udeni⁷⁰, Morărești⁷¹ sau în formă de trapez, la Schitu-La Conac⁷².

---

⁵⁶ Schuster 1997, p. 39.

⁵⁷ Schuster 1997, p. 40.

⁵⁸ Tudor 1983, p. 108.

⁵⁹ Cantacuzino, Trohani 1979, p. 262.

⁶⁰ Bichir 1983, p. 58.

⁶¹ Schuster, Nica 1995, p. 115.

⁶² Nica, Schuster, Zorzoliu 1995, p. 14, 18.

⁶³ Leahu 1963a, p. 21.

⁶⁴ Nica, Schuster, Zorzoliu 1995, p. 18.

⁶⁵ Schuster, Popa 1995, p. 27.

⁶⁶ Leahu 1965b, p. 25.

⁶⁷ Cantacuzino, Trohani 1979, p. 262.

⁶⁸ Schuster 1995, p. 53.

⁶⁹ Schuster, Nica 1995, p. 115.

⁷⁰ Bichir 1983, p. 58.

⁷¹ Schuster, Nica 1995, p. 115.

⁷² Schuster, Popa 1995, p. 27.

Cele mai multe gropi erau destinate adăpostirii resturilor menajere de aceea li se mai spune și gropi menajere. Astfel de gropi au fost descoperite în așezările de la Drăgănești-Olt, Varlaam, Schitu-La Conac.

Gropi destinate păstrării proviziilor au fost identificate la Udeni⁷³ și Schitu-Gaura Despei.

Groapa 5 de la Schitu-Gaura Despei prezintă un interes deosebit datorită faptului că a fost interpretată ca groapă de cult „*ea conținea pe fundul ei scheletul decapitat al unui câine... Lângă schelet se găsea un vas miniatural, cu vagi urme de ocru și un fragment mai mare dintr-un recipient Glina, care avea imediat sub buza alveolată un șir de găuri-butoni presați din interior spre exterior*”⁷⁴.

Cele mai multe dintre gropi sunt simple adâncituri, ce nu prezintă alte amenajări, existând însă și cazuri de gropi lipite cu un strat fin și ars de lut, așa cum este cazul gropii 6 de la Schitu-Gaura Despei.

Din punct de vedere al inventarului, în gropi s-au descoperit unelte din os, corn și piatră, fragmente ceramice, chirpici, cenușă, cărbune, ceea ce a împiedicat emiterea unei ipoteze referitoare la funcționalitatea acestora.

În mod cert nu existau anumite reguli de săpare a gropilor și probabil că fiecare locuință avea propria groapă.

Prezența gropilor atât în așezări cu depuneri arheologice consistente cât și în cele în care straturile de depunere sunt mai subțiri dovedește că, în toate așezările, comunitățile Glina utilizau acest tip de anexă.

1.1.4. Vetrele de foc

Vetrele de foc au fost descoperite atât în interiorul locuințelor cum este cazul celor de la Greci⁷⁵, Odaia Turcului⁷⁶, București-Ciurel, Branet⁷⁷ sau Drăgănești-Olt⁷⁸, cât și în afara locuințelor așa cum au fost descoperite la Schitu-La Conac⁷⁹ sau București-Glina⁸⁰.

Ca formă, vetrele de foc întâlnite în arealul Glina pot fi ovale cum este cea descoperită la Morărești⁸¹, rotunde ca la Căscioarele⁸² și Branet⁸³ sau semiovale în situația de la Schitu-Gaura Despei⁸⁴.

Forma vetrei determină și dimensiunile acesteia, astfel gropile rotunde au diametre cuprinse între 0,70-1,50 m, în vreme ce acelea ovale au dimensiuni între 0,60-1,20 m.

---

⁷³ Bichir 1983, p. 58.

⁷⁴ Schuster, Popa 1995, p. 29.

⁷⁵ Ulanici 1979, p. 9.

⁷⁶ Tudor 1983, p. 108.

⁷⁷ Ulanici 1983, p. 23.

⁷⁸ Nica, Schuster, Zorzoliu 1995, p. 19.

⁷⁹ Schuster, Popa 1995, p. 27.

⁸⁰ Petrescu-Dâmbovița 1944, p. 66.

⁸¹ Schuster, Nica, fig. 3.

⁸² Nanu 1989, pl. 1.

⁸³ Ulanici 1983, p. 23.

⁸⁴ Schuster, Popa 1995, p. 29.

Vetrele de foc erau construite fie direct pe sol cum este cazul celor de la Odaia Turcului⁸⁵ sau Morărești, fie pe un pat amenajat din fragmente ceramice cum sunt cele de la Drăgănești-Olt sau Branet⁸⁶.

Unele dintre vetre prezintă urme ale unor refaceri, ceea ce i-a determinat pe cercetători să afirme că unele vetre erau folosite pentru un timp nu foarte îndelungat cum este cazul la Branet⁸⁷ sau Schitu-La Conac, iar altele erau refăcute, semn al folosirii pentru o perioadă mai lungă așa cum întâlnim la Drăgănești-Olt sau Branet⁸⁸.

Cele mai multe vetre sunt destinate preparării hranei și furnizării de energie termică, însă există și o altă categorie de vetre destinate unor ritualuri religioase. Este cazul vetrei descoperită la Schitu-La Conac, înconjurată de un vas în formă de sac păstrat *in situ*, un recipient miniatural în care au putut fi observate urme de ocră, un idol zoomorf din lut ars, unelte de silex și o roțiță de car în miniatură⁸⁹.

1.1.5. Cuptoarele

Toate cuptoarele au fost descoperite în interiorul locuințelor de suprafață și au fost folosite pentru prepararea hranei sau pentru copt pâinea⁹⁰.

1.2. Structuri de locuire și anexele lor în cultura Tei

Ca și în cazul culturii Glina, informațiile referitoare la această problemă sunt chiar și în momentul de față puține și de multe ori neconcludente.

Astfel, Dinu V. Rosetti a furnizat date referitoare numai la locuințele descoperite la Băneasa⁹¹.

În așezările de la Grădiște, Giulești-Sârbi, Pipera, Vâlcele, Izvoare și Surlari nu au fost identificate structuri de locuire, în vreme ce la Greci, Bragadiru, Frătești, Cățelu Nou starea de conservare foarte precară nu a permis realizarea unor analize exhaustive ale locuințelor.

1.2.1. Bordeiele

Bordeiele au fost atestate la Băneasa și București-Cățelu Nou aparținând fazei „La Stejar”, dar și în faza Fundeni în așezarea de la București-Lunca Bârzești⁹².

Ca formă, majoritatea bordeielor sunt ovale, excepție făcând cel de la Cățelu Nou aparținând fazei „La Stejar”, de formă rectangulară cu colțurile rotunjite. Dimensiunile acestui bordei de 12,50/9,80 m, adâncimea de -0,70 m și apoi faptul că este singura construcție aparținând acestei faze, i-a determinat pe cercetători să afirme că ar fi vorba de o locuință comună a unui grup de crescători de animale, așa cum arată numeroasele resturi osteologice găsite în pământul de umplură⁹³.

---

⁸⁵ Tudor 1983, p. 108.

⁸⁶ Ulanici 1976, p. 51.

⁸⁷ Ulanici 1976, p. 51.

⁸⁸ Ulanici 1976, p. 50-51.

⁸⁹ Schuster, Popa 1995, p. 27.

⁹⁰ Schuster 1997, p. 44.

⁹¹ Rosetti 1932, p. 11-12.

⁹² Sandu 1992, p. 168.

⁹³ Leahu 1965b, p. 41.

Bordeiele de formă ovală au diametre de $\pm 3,25/\pm 2,50$ m și o adâncime de $\pm 1,80$ m, însă și în această categorie se constată o excepție la Băneasa: lungimea de 6 m, „iar la extremitățile diametrului maxim porneau a se adânci, de la nivelul podelei, două gropi, una de capacitate mai redusă, cealaltă mai mare”⁹⁴.

În cazul tuturor bordeielor s-a constatat absența unor amenajări ale pereților, podelei sau intrării. De asemenea, nu s-a pus în evidență existența gropilor de pari care să fi sprijinit o eventuală suprastructură. Cercetările de la Cățelu Nou și Otopeni au făcut posibilă emiterea ipotezei existenței unor pereți puțin înalți, în prelungirea gropii, lucru dovedit de resturile de chirpici cu urme de nuiiele.

1.2.2. Colibe și locuințe de suprafață

Colibele au apărut destul de des, fiind întâlnite în toate fazele de evoluție ale culturii.

Astfel, faza arhaică a culturii este reprezentată prin colibele de la București-Cățelu Nou, Bungetu-Brăteștii de Sus⁹⁵, fazei „La Stejar” îi sunt atribuite colibele de la București-Băneasa, Tei, pentru că în faza „Fundeni” să fie încadrate cele de la Izvoarele-Ilfov.

Resturile unei locuințe de suprafață de la Cățelu Nou au fost atribuite fazei arhaice, în vreme ce la București-Văcărești⁹⁶ resturile casei au fost atribuite fazei „La Stejar”.

Sălașul de la Novaci⁹⁷ și locuința de la Frătești au fost atribuite fazei Fundeni a culturii.

Cercetările de la Cățelu Nou sau Băneasa nu au permis să se pună în evidență ridicarea structurilor de locuire de suprafață pe un teren în prealabil nivelat și bătătorit.

Cu totul alta este situația la Chitila-„Cărmidărie”, unde comunitatea dintr-o a doua fază de locuire a nivelat resturile locuirii precedente și a reamenajat terenul⁹⁸.

Doar la Dealul Văcărești⁹⁹ s-au putut determina gropile de pari care constituiau structura de rezistență a locuinței.

Probabil că în cazul colibelor această structură se reduce la câteva elemente de susținere, pomostirea era puțin folosită iar materialele pentru amenajare constau în crengi de copaci, iarbă de baltă și trestie.

Pentru structurile de locuire de pe Dealul Văcărești, însă, s-a folosit lemn mult și greu. S-au pus în evidență opt gropi de pari ce constituiseră piloni de susținere și rezistență pe care se aplicase pânza de nuiiele ce fusese ulterior pomostită.

Doar în cazul locuinței de la Văcărești se poate afirma cu certitudine că avea o formă dreptunghiulară, în toate celelalte cazuri neputându-se constata și măsura decât o formă inexactă dată de conturul și dimensiunile suprafeței pe care au fost descoperite resturile.

---

⁹⁴ Rosetti 1932, p. 11-12.

⁹⁵ Chicideanu 1977, p. 28.

⁹⁶ Țico 1981, p. 250.

⁹⁷ Vulpe, Veselovschi-Bușilă 1967, p. 87.

⁹⁸ Boroneanț 1981, p. 196.

⁹⁹ Țico 1981, p. 250.

Avându-se în vedere aceste două aspecte, se poate afirma că suprafața locuințelor varia între 7 și 12 mp, unele atingând, ca în cazul Văcărești, și 18 mp.

Datele despre inventarul interior al locuințelor sunt și ele foarte sărace. S-a reușit totuși punerea în evidență a unor vetre de foc, rotunde sau ovale, amplasate direct pe sol. La Chitila-„Căramidărie” s-a identificat o vatră de foc, probabil portabilă¹⁰⁰, de formă dreptunghiulară cu colțurile ușor rotunjite.

Gropile de forma unui clopot sau a fundului de sac au fost semnalate în colțurile locuințelor și erau destinate cel mai probabil, așa cum arată și groapa cu vasul de provizii de la Mogoșești-Giurgiu¹⁰¹, stocării proviziilor.

1.2.3. Gropile

Ca și în cazul culturii Glina, gropile aparținând culturii Tei se împart în gropi de stocaj și gropi menajere.

La Chitila-„Căramidărie” a fost identificată o groapă de stocaj aparținând fazei „La Stejar”, având forma unui clopot și diametrul la fund de 2,20 m. Fazei Fundeni îi aparțin cele două gropi descoperite la București-Lunca Bârzești. Una dintre ele, adâncă de 2 m și cu diametrul de 1,25 m, avea formă de clopot, cealaltă, adâncă de 1,50 m și cu diametrul de 0,70 m, avea forma unui borcan. Toate cele trei gropi avuseseră fundul și pereții arși până la vitrificare.

Gropile menajere au fost evidențiate rar în arealul Tei, în unele așezări fiind inexistente. Explicația ar putea fi dată de durata mică de utilizare a așezărilor.

În cazul așezării București-Lunca Bârzești, încadrată fazei Fundeni, se poate vorbi însă de o locuire intensă, dovedită de stratul de cultură gros de 0,35 m și de cele 19 gropi menajere descoperite¹⁰². Toate gropile au fie forma unui clopot, fie pe cea a fundului de sac, dimensiunile sunt modeste, cu adâncimi între 0,80 și 1,00 m și diametre de 0,60-1,20 m, existând însă și excepții cum sunt la Giulești-Sârbi (adâncime de 2 m, diametru de 1,83 m) sau Lunca Bârzești (adâncime de 2,10 m).

În privința funcționalității acestor gropi, lucrurile nu au fost lămurite nici acum. Probabil că unele din ele au apărut ca urmare a folosirii unor cantități de lut necesar pomostirii sau realizării ceramicii, abia apoi fiind destinate depozitării resturilor menajere. Altele se pare că au avut de la început anumite rosturi, probabil cultice sau de depozitare a unor obiecte sau provizii.

1.2.4. Vetrele

În toate așezările Tei, vetrele sunt bine evidențiate, existând cazuri în care numărul gropilor îl depășește pe cel al locuințelor (Băneasa, Giulești Sârbi, Otopeni).

Erau întotdeauna amplasate direct pe pământ, fără nici o amenajare de platformă din pietre, resturi ceramice sau nisip și aveau cel mai adesea formă ovală.

---

¹⁰⁰ Boroneanț 1981, p. 197.

¹⁰¹ Schuster, Popa 1997, p. 64.

¹⁰² Sandu 1992, p. 170.

Realizate dintr-un strat gros de lut de 0,02-0,07 m, bine băătorit, fățuit și chiar lustruit, vetrele nu erau refăcute după primele avarii, ci erau abandonate. Doar la Otopeni s-a constatat refacerea de încă două ori a unei vetre¹⁰³.

1.2.5 Cuptoarele

Acest tip de anexă a fost descoperit doar într-un singur caz, în așezarea de la București-Lunca Bârzești atribuită fazei Fundeni.

Cuptorul, descoperit în 1989, avusese baza rotundă cu diametrul de 1,60 m. Camera boltită fusese înaltă de 0,50 m, iar „*spre gură pereții fuseseră consolidați cu împletitură de nuiele, pomostită cu lut amestecat cu pleavă de cereale*”¹⁰⁴.

---

¹⁰³ Leahu 1967, p. 30.

¹⁰⁴ Sandu 1992, p. 170.

BIBLIOGRAFIE

- Berciu 1966 D. Berciu, *Rezultatele primelor săpături de la Crivăț (1965) (r. Oltenița)*, în SCIV, 17, 3, p. 529-535.
- Bichir 1983 Gh. Bichir, *Cercetări arheologice la Udeni, jud. Teleorman*, în Muzeul Național, VII, p. 58-59.
- Boroneanț,
Boroneanț 1992 C. Boroneanț, V. Boroneanț, *Considerații asupra topoarelor „sceptre” din piatră, epoca bronzului, pe baza descoperirilor de la Butimanu*, în CAB, IV, p. 91-108.
- Cantacuzino,
Morintz 1968 Gh. Cantacuzino, S. Morintz, *Descoperirile arheologice de la Cernica și importanța lor pentru cunoașterea vechilor culturi din țara noastră*, în București, IV, p. 7-26.
- Cantacuzino,
Trohani 1979 Gh. Cantacuzino-G. Trohani, *Săpăturile arheologice de la Cătălui-Căscioarele, jud. Ilfov*, în CA, III, p. 261-328.
- Chicideanu
1973 I. Chicideanu, *Săpăturile de salvare de la Bungetu de Sus (Brătești, comuna Văcărești)*, în Valachica, 5, p. 27-41.
- Chicideanu
1977 I. Chicideanu, *Date noi privind începutul culturii Tei (săpăturile de la Brătești-Bungetu)*, SCIVA, 28, 2, p. 225-238.
- Chicideanu,
Gherghe 1983 I. Chicideanu, P. Gherghe, *Săpăturile arheologice de la Călugăreni (jud. Gorj)*, în MCA, Brașov, p. 103-107.
- Comșa 1991 E. Comșa. *Unele date despre tipurile de locuire din epoca bronzului de pe teritoriul României*, în Peuce, X, 1, p. 21-31.
- Constantiniu,
Panait 1963 M. Constantiniu, P. I. Panait, *O așezare din epoca bronzului la Roșu*, în CAB, I, p. 301-338.
- Leahu 1963a V. Leahu, *Raport asupra săpăturilor arheologice efectuate în 1960 la Cățelu Nou*, în CAB, I, p. 15-47.
- Leahu 1963b V. Leahu, *O nouă fază în evoluția culturii Tei: faza Fundenii Doamnei*, în CAB, I, p. 339-372.
- Leahu 1965a V. Leahu, *Considerații cu privire la faza a doua a culturii Tei, în lumina noilor săpături arheologice de la Băneasa*, în MIM, 2, p. 3-16.
- Leahu 1965b V. Leahu, *Săpăturile arheologice de la Cățelu Nou*, în CAB, II, p. 11-74.
- Leahu 2000 V. Leahu, *Cultura Tei. Grupul cultural Fundenii Doamnei. Probleme ale epocii bronzului în Muntenia*, București, 2000.
- Nanu 1989 D. B. Nanu, *Cercetările arheologice de la Căscioarele Cotul Cătălui, jud. Călărași*, în CCDJ, V-VII, p. 37-54.
- Negru, Schuster
1997 M. Negru, C. Schuster, *O locuință din epoca bronzului descoperită la București-Ciurel(1994)*, București, XII.
- Nestor 1933 I. Nestor, *Der Stand der Vorgeschichtsgeschichte in Rumänien*, în BerRGK, 22, p. 69-73.
- Nica, Schuster,
Zorzoiliu 1995 M. Nica, C. Schuster, T. Zorzoiliu, *Cercetările arheologice în tell-ul gumelnițeano-sălcuțean de la Drăgănești-Olt –punctul Corboaica –campaniile din anii 1993-1994*, CAANT, p. 9-45.
- Petrescu-
Dâmbovița M. Petrescu Dâmbovița, *Raport asupra săpăturilor de la Glina, jud. Ilfov, 1943*, în Raport asupra activității științifice a Muzeului

- 1944 *Național de Antichități în anii 1942-1943*, București p. 64-71.
- Roman 1976 P. Roman, *Die Glina III-Kultur*, în *PZ*, 51, 1, p. 26-42.
- Roman 1985 P. Roman, *Cercetări la Govora Sat-Runcuri în 1977*, în *SCIVA*, 36, 4, p. 279-297.
- Roman 1986 P. Roman, *Perioada timpurie a epocii bronzului pe teritoriul României*, în *SCIVA*, 37, 1, p. 29-55.
- Roman 1994 P. Roman, *Bronzul timpuriu*, în *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României*, București, p. 212-213.
- Rosetti 1932 D.V. Rosetti, *Cîteva așezări și locuințe preistorice din preajma Bucureștilor*, în *Buletinul Societății Istorico-Arheologice Bucureștii Vechi, I-V, 1930-1934 (1934)*, București, p. 165-178.
- Rosetti 1936 D.V. Rosetti, *Civilizația tip București-Die Bukarester Kultur*, București, 1936.
- Sandu 1992 V. Sandu, *Cercetările arheologice de suprafață din nordul Sectorului Agricol Ilfov*, în *CAB*, IV, p. 289-323.
- Schuster 1992 C. Schuster, *Așezări Glina pe cursul inferior al Argeșului și Valea Cîlniștei(I). Mihăilești-Tufa*, în *ThD*, XIII, 1-2, p. 32-41.
- Schuster 1995 C. Schuster, *Cercetări arheologice în așezarea culturii Glina de la Varlaam, jud. Giurgiu*, în *CCDJ*, XIII-XV, p. 53-63.
- Schuster 1996 C. Schuster, *Considerații privind așezările culturii Glina*, în *Drobeta*, VII, p. 12-17.
- Schuster 1997 C. Schuster, *Perioada timpurie a epocii bronzului în bazinele Argeșului și Ialomiței Superioare*, București, 1997.
- Schuster, Nica 1995 C. Schuster, M. Nica, *Săpăturile de salvare de la Morărești, jud. Dolj-1993*, în *CAANT*, I, p. 114-122.
- Schuster, Popa 1995 C. Schuster, T. Popa, *Cercetări privind epoca bronzului în județul Giurgiu (investigațiile din anii 1986-1994)*, în *BMJG*, 1, p. 20-54.
- Tudor 1982 E. Tudor, *Neue Angaben zur frühen Bronzezeit in Südromänien*, în *Dacia*, N.S., XXVI, 1-2, p. 59-75.
- Tudor 1983 E. Tudor, *Săpăturile arheologice de la Odaia Turcului (jud. Dîmbovița)*, în *MCA*, Brașov, p. 108-111.
- Turcu 1982 M. Turcu, *Cercetări arheologice la Militari-Cîmpul Boja, București*, în *MCA*, București, I, p. 145-148.
- Ulanici 1975 Aug. Ulanici, *Săpăturile arheologice de la Branet, jud. Olt*, în *CA*, I, p. 45-76.
- Ulanici 1979 Aug. Ulanici, *Noi cercetări arheologice la Greci, jud. Ilfov*, în *CA*, III, p. 9-26.
- Ulanici 1983 Aug. Ulanici, *Săpăturile efectuate la Branet în așezarea Glina*, *CA*, VI, p. 23-29.
- Vulpe, Veselovschi-Bușilă 1981 Al. Vulpe, V. Veselovschi Bușilă, *Date noi privind periodizarea culturii Tei și cunoașterea culturii Basarabi (Săpăturile de la Novaci, 1961)*, în *SCIV*, 18, 1, p. 83-112.